

آسیب شناسی

حرفه حسابداری در ایران

(بخش اول*)

مقدمه

به عنوان یکی از اعضای انجمن حسابداران خبره ایران که سالیانی چند در زمینه مسائل حرفه حسابداری در انجمن فعالیت کرده‌ام، به طور طبیعی همواره از مسائل و دشواریهای متعدد حسابداران در ایران، آگاه می‌شدم. افزون بر این، در تصمیم‌گیریهای انجمن درباره مسائل حرفه حسابداری نیز به شناخت به نسبت واقعیت‌های آن موقعیت حسابداران نیازمند بودیم. در نتیجه و بنابر دلایل یاد شده بر آن شدم تا مگر به مدد پژوهش، نخست از وجود دامنه مسائل حرفه حسابداری و دلایل اصلی آن آگاهی یابم و سپس راهیایی به شناختی به نسبت دقیقتر از موقعیت حسابداران را امکانپذیر سازم.

اما این تصمیم در آغاز مرا با مشکل درخور توجهی روبرو کرد و آن اینکه من، دانش نظری و مهارت تجربی مورد نیاز برای انجام پژوهشی چنین گسترده دامن را نداشتم و به رغم اینکه پیش از آن با برخی پژوهشهای کم دامنه همکاری کرده بودم و در چند مورد نیز بر تجربه‌های شخصی خود متکی بودم، اما بررسی آسیب شناسی حرفه حسابداری در ایران را فراتر از تجربه‌های پیشین ارزیابی می‌کردم و چنین نیز بود. علاوه می‌دانستم که دست زدن به چنین پژوهشی نباید آسان باشد، دست کم انجام آن به تنهایی آسان نیست. برای رفع این تنگناها رو به سوی کسان بسیاری بردم که از آن میان آقای مسعود یارندی تنها یار و همراه همیشگی در همه کارهای اجتماعی، دستگیرم شد. با اعتماد کم ماندی که به جامعه دوستی و وفاداری او داشتم و با اطمینان به همکاریش تا پایان راه، کار را آغاز کردم.

محمد شلیله

ورق بزنید

۱۳۷۱

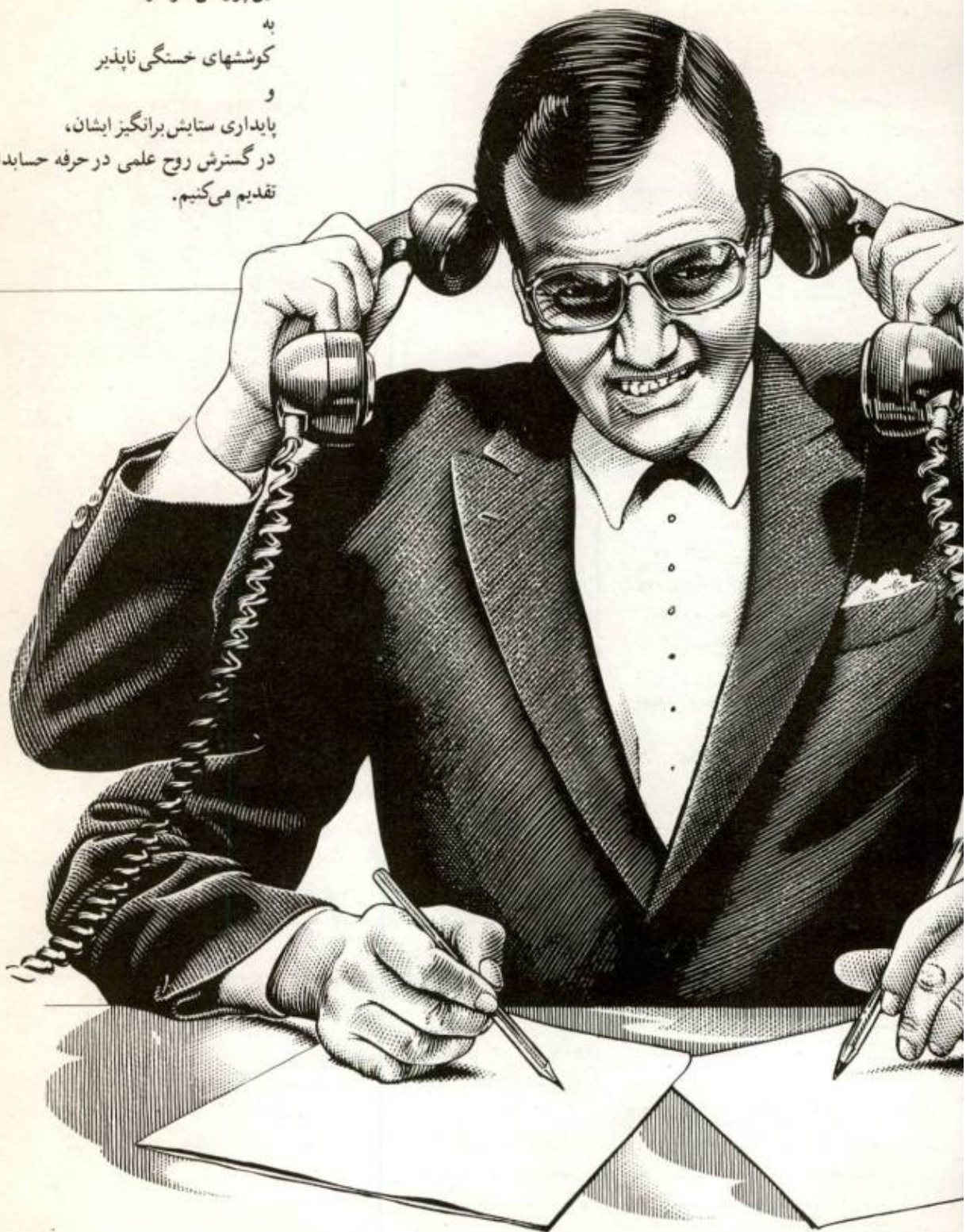
* نتایج پژوهشی که در زمینه آسیب شناسی حرفه حسابداری در ایران انجام شده است، در سه بخش ارائه می‌شود که بخشهای دوم و سوم آن در شماره‌های آینده در چاپ می‌رسد.

اگر استادمان آقای مصطفی علی مدد پذیرند،
این پژوهش گونه را،

به
کوششهای خستگی ناپذیر

و
پایداری ستایش برانگیز ایشان،
در گسترش روح علمی در حرفه حسابداری
تقدیم می‌کنیم.

سپاسنامه ای به راهنمایان و همکاران

آقای مصطفی علی مدد در تدوین خط مشی این تحقیق، راهنماییهای چشمگیری کردند که اگر می توانستیم تمامی آنها را به کار بیندیم، بیگمان حاصل کار پربارتر از این می بود. بدون پشتیبانی و حمایتهای بیدریغ آقای نظام الدین ملک آرای و همکاران صمیمی ایشان، آقایان: علی اکبر جانا و حسین مسگران که بردباری درخور توجهی در همکاری با ما مبذول داشتند، این بررسی، بسیار دشوار و بلکه ناممکن بود. شورای عالی انجمن حسابداران در دوره ریاست آقای بهروز وقتی و دبیر انجمن حسابداران، آقای مجید میراسکندری در جریان این بررسی از هیچ کوششی در حد توان انجمن دریغ نکردند.

نزدیک به تمامی امور اجرایی این پژوهش را که با دشواریهای فراوان همراه بود خانم مرگان ورجاوند با حوصله و صرف وقت بسیار و با دقتی بیمانند به انجام رساندند.

آقای غلامحسین دوانی با تدارک نیازمندیهای به نسبت متنوع این پژوهش، مانع از توقف کار شدند و به کمک آقای ناصر محمودزاده احمدی نژاد یاریهای ارزشمندی به بررسی کنندگان دادند.

خانمها: منبیره نفیسی، افیک هاراطونی، سهیلا شاهدپور و آقای داریوش نیمناوری در هر زمینه و هر زمان که به همکاری بیشتری نیاز داشتیم و با دشواری روبرو می شدیم به کمک ما شتافتند.

خانم نوشین جعفری کارهای کامپیوتری این پژوهش را به انجام رساندند و آقای سروش مؤمن پور در همکاری با ایشان یاریگر ما بودند. و سرانجام آقای دکتر امیرحسین آریانپور با بررسی پرسشنامه و نزدیک ساختن آن به هدفهای پژوهش بر ما منت گذاردند و آرزویمان این بود که صلاحیت به کار بستن تمامی راهنماییهای آن فرزانه را می داشتیم.

بررسی کنندگان باور داشته اند و دارند که پاس داری حرمت کمکهای بیدریغ این یاریگران، که تنها به ساقفه جامعه دوستی دستگیر ما بوده اند، تنها با کوششی بیشتر در راه به ثمر رساندن بهتر این پژوهش ممکن خواهد بود. ●

طرح پژوهش

۱ - موضوع پژوهش:

۱۰۱ - کشف رابطه بین خستگی با حرفه حسابداری

۱۰۲ - سنجش میزان خستگی حسابداران

۱۰۳ - بررسی علل خستگی حسابداران (فرض اولیه این است که خستگی وجود دارد)

۱۰۴ - مقایسه میزان خستگی در بین رشته های مختلف حسابداری

۱۰۵ - بررسی رابطه خستگی با عوامل فردی، سازمانی و محیطی و اندازه هریک

۲ - هدف پژوهش:

کمک به مدیران جامعه، سازمانها و انجمنهای حرفه ای مربوط برای برنامه ریزی در جهت ایجاد محیط کار مساعدتر

۳ - روش تحقیق:

روش میدانی بدون استفاده از گروه شاهد، با انتخاب نمونه های تصادفی

۴ - نحوه جمع آوری اطلاعات:

از طریق پرسشنامه پستی

۵ - نکاتی درباره طراحی پرسشنامه

در طراحی پرسشنامه، ابتدا فهرستی از عوامل خستگی جمع آوری شد و طبقه بندی آنها به روش تجربی صورت پذیرفت و سپس براساس مشاوره با صاحب نظران علوم رفتاری، علوم اجتماعی و

نخستین مرحله این پژوهش در اوایل سال ۱۳۶۷ با هدف یافتن پرسشهای مناسب برای پاسخهای زیر آغاز شد:

یک - آیا حسابداران در معرض آسیبهای شغلی قرار دارند و اگر چنین است میزان آن چقدر است؟
دو - مهمترین عامل مؤثر در این آسیب رسانی کدام است؟

متن گزارش

- کمیت و کیفیت وسایل کار
- قوانین و مقررات حاکم بر حرفه
- میزان حمایت‌های صنفی

۶ — گزارش تحقیق

همان گونه که در طرح پژوهش پیشینی شده بود گزارش تحقیق ابتدا به صورت توصیفی با ارائه جدولهایی از یافته‌های آماری فراهم آمد و سپس کوشش شد تا با احتیاط کامل، تحلیل و تفسیر داده‌های آماری و ارتباطات گوناگون بین عوامل مختلف ارائه شود.

۷ — نکاتی درباره جمعیت مورد مطالعه

بررسیهای مقدماتی نشان داد که دستیابی به آمار دقیقی از حسابداران برای تعیین تصادفی نمونه‌ها، ممکن نیست. به این دلیل تنها به استفاده از کارتهای اشتراک تشریفات مرکز تحقیقات تخصصی حسابداری و حسابرسی سازمان حسابرسی بسنده کردیم. در بررسی کارتهای اشتراک که بالغ بر ۱۴۰۰ نفر را دربرمی‌گرفت تنها مشخصات ۱۱۴۵ نفر که اشتراک خود را تجدید کرده بودند به‌طور کامل ثبت شده بود که پس از تماسهای تلفنی با یکایک آنها معلوم شد تنها ۷۰۹ نفر از آنان کماکان در مشاغل حسابداری و حسابرسی و در همان سازمانی که نشانی آن در کارت اشتراک قید شده بود فعالیت می‌کنند.

پرسشنامه به گونه‌ای طراحی شده بود که با بررسی آن به‌هیچ وجه امکان شناسایی تکمیل‌کننده وجود نداشت. به‌علاوه از پاسخ‌دهندگان خواسته بودیم که از درج نام و مشخصات خود به هر صورت خودداری کنند.

در نتیجه تعداد ۷۰۹ پرسشنامه برای افرادی که به‌روش یاد شده شناسایی شده بودند ارسال شد که ۳۶۶ پرسشنامه به حسابداران شاغل در شهرستان و ۳۴۳ عدد به حسابداران شاغل در تهران اختصاص یافت و از مجموع آنها ۶۷۳ نفر مرد و ۳۶ نفر زن بودند.

ارسال پرسشنامه‌ها از ۲۷ شهریورماه ۶۹ آغاز شد و تا ۱۴ مهرماه همان سال ادامه یافت و بجز یک ورق برنید

یک — عوامل عمومی خستگی

- مسائل خانوادگی
- سن و سال
- مسائل مالی
- نحوه استراحت و گذران اوقات فراغت
- مشکلات جسمانی
- مشکلات روانی
- فاصله محل کار از محل سکونت
- دیدگاه و انتظارات فرد از حرفه

دو — عوامل شغلی خستگی:

- انگیزه اولیه برای گرایش به حرفه حسابداری
- میزان علاقه به حرفه خویش در حال حاضر
- انگیزه ماندگاری در حرفه
- ارزش اجتماعی حرفه از دید حسابداران
- تنوع یا یکنواختی در کار
- سطح دانش و تجربه فرد
- نوع وظایف محول شده
- مسائل و مشکلات سازمانی

بیشکسوتان حرفه حسابداری و حسابرسی مورد اصلاح قرار گرفت و با توزیع آزمایشی پرسشنامه در یک جامعه ۲۵ نفری، اصلاح نهایی نیز در آن به عمل آمد.

در طراحی پرسشنامه سه دسته پرسشهای زیر پیشینی شد:

۵۰۱ — پرسشهای گوناگون با در نظر گرفتن احتمالات مختلف برای پاسخ گفتن که بتواند وجود و ارزش نسبی هر عامل را به دست دهد.

۵۰۲ — پرسشهای تفسیرناپذیر (کمی) به منظور از بین بردن امکان دخالت پیشداوریها و برداشتهای شخصی.

۵۰۳ — پرسشهای کنترل‌کننده برای حصول اطمینان از درستی و نادرستی پاسخها.

در تجربه آغازین، عوامل اصلی خستگی و پرسشهایی که به اندازه گیری آن می‌پرداخت در دو طبقه

یک — عوامل عمومی

دو — عوامل شغلی

جای می‌گرفت. عوامل عمومی که همچنان بر بنیاد تجربی و مشاوره با صاحب‌نظران، شناسایی و تعریف شده بود عبارت بود از:

مورد، همه پرسشنامه‌های تکمیل شده تا پایان آذرماه همان سال به‌ما بازگشت داده شد. وضعیت برگشت پرسشنامه‌ها به‌قرار زیر بود:

از پرسشنامه‌های رسیده که مورد بررسی نهایی قرار گرفت ۲۲۷ عدد مربوط به مردان و ۱۳ عدد مربوط به زنان بود و در مجموع ۱۳۴ نفر در شهرستانها و ۱۰۲ نفر در تهران به آن پاسخ گفته بودند.
(محل سکونت و کار پاسخ‌دهندگان، به‌طور متناوب ۳ نفر در تهران و شهرستان و یک نفر نامعلوم بود)

وضعیت برگشت پرسشنامه‌ها	تعداد	درصد
برگشت از پست به دلیل تغییر مکان یا شناخته نشدن نشانی گیرنده	۱۵	۲/۱
برگشت در خارج از مهلت زمانی پیشینی شده	۱	۰/۱
پرسشنامه‌هایی که پاسخهای آن در ارزیابی اولیه غیر صادقانه و فاقد اعتبار تشخیص داده شد	۶۲	۸/۸
بدون جواب	۳۹۱	۵۵
قابل استفاده	۲۴۰	۳۴
جمع (تعداد پرسشنامه‌های ارسالی)	۷۰۹	۱۰۰

۱ - نتایج آماری - مشخصات بررسی شدگان

جدول ۱

۱۰۱ - مشخصات سنی

گروه سنی	تعداد	درصد
تا ۲۵ سال	۱	۰/۴
۲۶ - ۳۰	۹	۳/۷
۳۱ - ۳۵	۴۷	۱۹/۶
۳۶ - ۴۰	۹۴	۳۹/۲
۴۱ - ۴۵	۵۴	۲۲/۵
۴۶ - ۵۰	۲۷	۱۱/۳
۵۱ - ۵۵	۵	۲/۱
۵۶ - ۶۰	۱	۰/۴
نامشخص	۲	۰/۸
جمع	۲۴۰	۱۰۰

$$R = (\text{Max} - \text{Min}) + 1$$

دائمه سنی: ۳۶ سال

میانگین سنی: ۴۲ سال

۱۰ نفر

جنس	تعداد	درصد
زن	۱۳	۵/۴
مرد	۲۲۶	۹۴/۲
نامشخص	۱	۰/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۰٪

۱۰۵ - شغل همسران بررسی شدگان متأهل*
جدول ۵

شغل همسر	تعداد	درصد
کارمند	۹۳	۴۲/۳
خانه دار	۱۲۱	۵۵
نامشخص	۶	۲/۷
جمع	۲۲۰	۱۰۰

* ۲۰ نفر از پاسخ دهندگان در زمان تکمیل پرسشنامه مجرد بوده اند.

۱۰۴ - تعداد فرزندان
جدول ۴

تعداد فرزندان	تعداد	درصد
بدون فرزند	۳۲	۱۳/۳
یک فرزند	۲۶	۱۰/۸
دو فرزند	۱۰۷	۴۴/۶
سه فرزند	۵۴	۲۲/۶
چهار فرزند	۱۷	۷/۱
پنج فرزند	۴	۱/۶
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۰۳ - وضعیت تأهل
جدول ۳

وضعیت تأهل	تعداد	درصد
متأهل	۲۱۸	۹۰/۸
مجرد	۱۶	۶/۷
متارکه	۴	۱/۷
فوت همسر	۰	-
نامشخص	۲	۰/۸
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۰۹ - سال اخذ مدرک تحصیلی
جدول ۹

سالهای اخذ مدرک	تعداد	درصد
۴۵-۴۰	۱	۰/۴
۵۰-۴۵	۱۵	۶/۳
۵۵-۵۰	۷۱	۲۹/۶
۶۰-۵۵	۹۴	۳۹/۱
۶۵-۶۰	۲۹	۱۲/۱
۷۰-۶۵	۲۷	۱۱/۳
نامشخص	۳	۱/۲
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۱۰ - محل تحصیلات دانشگاهی
جدول ۱۰

پاسخها	تعداد	درصد
تهران	۱۵۶	۶۵
شهرستان	۶۳	۲۶/۳
خارج از کشور	۲۰	۸/۳
نامشخص	۱	۰/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

ورق بزنید.

۱۰۸ - رشته تحصیلی*
جدول ۸

رشته های تحصیلی	تعداد	درصد
حسابداری	۱۳۸	۵۷/۵
اقتصاد	۱۶	۶/۶
مدیریت	۱۸	۷/۵
بازرگانی	۳۷	۱۵/۴
حسابرسی	۱۱	۴/۶
علوم بانکی	۱۰	۴/۲
سایر رشته ها	۱۰	۴/۲
جمع	۲۴۰	۱۰۰

* چنانکه در توضیح روش تحقیق نیز گفته شد پرسشنامه، تنها برای کسانی ارسال شد که اطمینان یافتیم در مشاغل حسابداری و حسابرسی و در رده هایی که به طور معمول لیسانسهای حسابداری تصدی آن را برعهده دارند، فعالیت میکنند.

۱۰۶ - محل کار و سکونت
جدول ۶

محل کار و سکونت	تعداد	درصد
تهران	۱۰۳	۴۲/۹
شهرستان	۱۳۷	۵۷/۱
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۰۷ - آخرین مدرک تحصیلی
جدول ۷

آخرین مدرک تحصیلی	تعداد	درصد
لیسانس	۲۱۴	۸۹/۲
فوق لیسانس	۲۵	۱۰/۴
دکتر	۱	۰/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۱۱- سمت

جدول ۱۱

پاسخها	تعداد	درصد
حسابدار مالی	۱۸	۷/۵
حسابدار مالی ارشد	۶۸	۲۸/۳
حسابدار مدیریت	۶	۲/۵
حسابدار دولتی	۱۰	۴/۲
مدیر حسابداری مالی	۵۹	۲۴/۶
مدیر حسابرسی	۱۳	۵/۵
حسابرس داخلی	۵	۲/۱
حسابرس ارشد	۱۶	۶/۶
کارشناس مالی	۲۷	۱۱/۳
مشاور مالی	۱۴	۵/۸
مشاور مالیاتی	۲	۰/۸
همیز مالیاتی	۱	۰/۴
کارشناس دادگستری	۱	۰/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۱۲- وضع درآمد*

جدول ۱۲

درآمد ریال	تعداد	درصد
نا ۵۰,۰۰۰ ریال	—	—
۱۰۰,۰۰۰-۵۰,۰۰۱	۱۳	۵/۴
۱۵۰,۰۰۰-۱۰۰,۰۰۱	۶۴	۲۶/۷
۲۰۰,۰۰۰-۱۵۰,۰۰۱	۵۲	۲۱/۷
۲۵۰,۰۰۰-۲۰۰,۰۰۱	۴۶	۱۹/۲
۳۰۰,۰۰۰-۲۵۰,۰۰۱	۲۲	۹/۲
۳۵۰,۰۰۰-۳۰۰,۰۰۱	۲۱	۸/۷
۴۰۰,۰۰۰-۳۵۰,۰۰۱	۵	۲/۱
۴۵۰,۰۰۰-۴۰۰,۰۰۱	۱	۰/۴
۵۰۰,۰۰۰-۴۵۰,۰۰۱	۲	۰/۸
۵۵۰,۰۰۰-۵۰۰,۰۰۱	۶	۲/۵
۶۰۰,۰۰۰-۵۵۰,۰۰۱	—	—
۶۵۰,۰۰۰-۶۰۰,۰۰۱	۲	۰/۸
نامشخص	۶	۲/۵
جمع	۲۴۰	۱۰۰

* از پاسخ دهندگان خواسته شده بود که متوسط خالص درآمد ماهانه خود در آخرین سال اشتغال را قید کنند. ضمن اینکه احتمال دارد درآمد ناشی از کار دوم (جنبی) قید نشده باشد باید در نظر داشت که درآمدهای ذکر شده مربوط به سال ۶۸-۶۹ و ناشی از شغل اصلی پاسخ دهندگان است.

۱۱۳- سابقه کار (خدمت)

جدول ۱۳

سال	تعداد	درصد
نا ۵ سال	۱۱	۴/۶
۱۰-۵	۳۳	۱۳/۸
۱۵-۱۰	۷۷	۳۲/۱
۲۰-۱۵	۷۷	۳۲/۱
۲۵-۲۰	۳۱	۱۲/۹
۳۰-۲۵	۹	۳/۷
۳۵-۳۰	۲	۰/۸
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۱۴- بخش اقتصادی که پاسخ دهنده در آن فعالیت می کند

پاسخها	تعداد	درصد
دولتی	۹۳	۳۸/۸
تحت پوشش و وابسته به دولت	۹۳	۳۸/۸
خصوصی	۴۵	۱۸/۷
تعاونی	۲	۰/۸
بدون پاسخ	۷	۲/۹
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۱۱۵- تعداد کارکنان مؤسسه ای که پاسخ دهنده در آن اشتغال دارد.*

جدول ۱۵

پاسخها	تعداد	درصد
کمتر از ۵۰۰ نفر	۱۱۴	۴۷/۶
۵۰۰-۲۰۰۰	۵۹	۲۴/۷
۲۰۰۰-۴۰۰۰	۲۵	۱۰/۴
۴۰۰۰-۶۰۰۰	۱۱	۴/۶
۶۰۰۰-۸۰۰۰	۵	۲/۱
۸۰۰۰-۱۰۰۰۰	۲	۰/۸
۱۰۰۰۰-۱۵۰۰۰	۸	۳/۲
۱۵۰۰۰-۲۰۰۰۰	۴	۱/۶
۲۰۰۰۰ به بالا	۲	۰/۸
بدون پاسخ	۱۰	۴/۳
جمع	۲۴۰	۱۰۰

* برای آگاهی از وسعت کار و فعالیت مؤسسه ای که پاسخ دهنده در آن اشتغال داشت تنها به تعداد کارکنان مؤسسه ای که بررسی شدگان در آن به کار اشتغال داشتند، اکتفا شد.

ارتباطات بین مشخصات فردی

جدول ۱۶

۱۱۶- رابطه سن و تاهل

گروه سنی	درصد مجرد، متأهل و متاهل که کرده در هر گروه سنی			جمع
	مجرد %	متاهل %	متاهل که کرده %	
نا ۲۵ سال	۱۰۰	—	—	۱۰۰
۳۰-۲۵	۵۵	۴۵	—	۱۰۰
۳۵-۳۰	۷	۸۷	۶	۱۰۰
۴۰-۳۵	۴	۹۵	۱	۱۰۰
۴۵-۴۰	۲	۹۸	—	۱۰۰
۵۰-۴۵	۷	۸۹	—	۱۰۰
۵۰ به بالا	—	۱۰۰	—	۱۰۰

۱۱۷- رابطه سن و تعداد فرزند

گروه سنی	درصد افراد صاحب فرزند، در کل نفقات متأهل هر گروه سنی	درصد افرادی که بیش از ۳ فرزند دارند
نا ۲۵ سال	—	—
۳۰-۲۵	۵۰	—
۳۵-۳۰	۸۸	۱۹
۴۰-۳۵	۹۶	۳۴
۴۰ به بالا	۱۰۰	۴۷

۱۱۸- متوسط تعداد فرزندان حسابداران مرد که همسر آنها کارمند است با دخالت دادن عامل سن، ۲ فرزند و متوسط تعداد فرزندان حسابداران مرد که همسر آنها خانه دار است با دخالت دادن عامل سن ۲/۳ فرزند است

۱۱۹- رابطه سمت با سایر مشخصات بررسی شدگان

۱۱۹-۱- رابطه مستقیم، منطقی و معنی داری بین سن و سمت حسابداران و حسابرسان در کلیه بخشهای اقتصادی برقرار است.

۱۱۹-۲- ارتباط سمت و رشته تحصیلی حسابداران در ۳۰٪ موارد نامربوط، ۴٪ تا حدودی مربوط، ۶۲٪ کاملاً مربوط و ۴٪ موارد نیز نامشخص بود.

۱۱۹-۳- ۸۶٪ زنان حسابدار در سمتهای اجرایی و ۱۴٪ در ردههای مدیریت قرار دارند.

۱۱۹-۴- سمت حسابداران زن در ۹۳٪ موارد با رشته تحصیلی آنان مطابقت دارد.

۱۱۹-۵- رابطه مستقیم و معنی داری بین سمت حسابداران و میزان سابقه کار آنان برقرار است.

۱۱۹-۶- بین بررسی شدگان دارای لیسانس و فوق لیسانس از نقطه نظر احراز سمت هیچگونه تفاوت درخور توجهی جز در مورد مدیران مؤسسات حسابرسی مشاهده نشد.

۱۲۰- رابطه متوسط درآمد و سایر مشخصات بررسی شدگان

۱۲۰-۱- متوسط خالص حقوق و مزایای ماهانه مردان حسابدار نزدیک به ۲۰۰/۰۰۰ ریال و زنان حسابدار ۱۲۶/۰۰۰ ریال است.

۱۲۰-۲- متوسط خالص حقوق و مزایای ماهانه سطوح مختلف تحصیلی به نسبت سطح تحصیلات به تناوب متفاوت است و تفاوتی منطقی را نشان می دهد.

۱۲۰-۳- متوسط خالص حقوق و مزایای ماهانه حسابداران شاغل در شهرستان به میزان ۱۰٪ از حسابداران شاغل در تهران کمتر است.

۱۲۰-۴- صرف نظر از میزان درآمد حسابداران در

سمتهای مختلف، تفاوتی منطقی بین درآمد و سمت آنان به چشم می خورد.

۱۲۰-۵- رابطه بین نسبت درآمد سال آخر

حسابداری	۱۲.۲۳۴	ریال
اقتصاد	۹.۸۹۴	ریال
مدیریت	۱۲.۰۷۹	ریال
بازرگانی	۱۴.۳۷۴	ریال
حسابرسی	۱۱.۵۴۳	ریال
علوم بانکی	۹.۷۹۰	ریال
سایر رشته ها	۱۲.۰۰۰	ریال

به سالهای خدمت بررسی شدگان بر حسب رشته تحصیلی:

۱۲۱- رابطه بین سابقه کار و سایر مشخصات بررسی شدگان

۱۲۱-۱- متوسط میزان درآمد با سابقه کار و سن بررسی شدگان از تناسبی منطقی برخوردار است.

۱۲۱-۲- رابطه ای مستقیم و منطقی بین سمت و سابقه کار بررسی شدگان مشاهده شد.

۲- وضعیت کار و تحصیل بررسی شدگان

۱۲۲- رابطه بین بخشهای مختلف اقتصادی که بررسی شدگان در آن فعالیت می کنند

۱۲۲-۱- از کل حسابداران زن مورد بررسی

۲۰٪ در بخش دولتی
۶۶٪ در شرکتهای تحت پوشش و وابسته به دولت
۱۴٪ در بخش خصوصی فعالیت دارند

و از کل حسابداران مرد مورد بررسی

۴۰٪ در بخش دولتی
۳۷٪ در شرکتهای تحت پوشش و وابسته به دولت
۲۰٪ در بخش خصوصی
۳٪ در بخش تعاونی فعالیت دارند.

۱۲۲-۲- متوسط درآمد ماهانه

حسابداران مورد بررسی بر حسب اشتغال در بخشهای مختلف اقتصادی به قرار زیر است:

بخش دولتی	۱۶۷.۵۳۸	ریال
تحت پوشش	۱۹۱.۰۹۷	ریال
خصوصی	۲۶۸.۴۵۲	ریال
تعاونی	۹۰.۰۰۰	ریال

نتایج آماری پژوهش (گزارش توصیفی)

ورق برزنجی ←

۲۰۱- علت گرایش به تحصیل در رشته حسابداری*

جدول ۱۸

علل	تعداد	درصد
علاقه به حرفه حسابداری	۴۲	۲۶/۵
اهمیت رشته حسابداری	۱۶	۱۰
پردرآمد بودن حرفه حسابداری	۱۲	۷/۵
برحسب تصادف	۷۷	۴۸/۵
اصرار و تقاضای دیگران	۱۲	۷/۵
جمع	۱۵۹	۱۰۰

* نتایج این پرسش تنها در مورد افرادی که در رشته حسابداری و رشته های مربوط تحصیل کرده اند جمع آوری شده است. به علاوه کسر تعداد نسبت به کل بررسی شدگان مربوط به تعدادی از افراد است که به برخی پرسشها پاسخ نداده اند.

۲۰۲- سابقه تمایل به تغییر شغل

جدول ۱۹

پاسخها	تعداد	درصد
بارها	۱۷	۷/۱
گاهگاهی	۱۰۴	۴۳/۷
هیچگاه	۱۱۷	۴۹/۲
جمع	۲۳۸	۱۰۰

۲۰۳- سابقه اقدام در زمینه تغییر شغل

جدول ۲۰

پاسخها	تعداد	درصد
سابقه ای نداشته	۱۳۸	۵۸/۸
فقط یک بار	۴۰	۱۷
دو تا سه بار	۴۵	۱۹/۱
بارها	۱۲	۵/۱
جمع	۲۳۵	۱۰۰

۲۰۴- چشم انداز پیشرفت در حرفه حسابداری از نظر پاسخ دهندگان

جدول ۲۱

پاسخها	تعداد	درصد
درخشان و امیدوار کننده	۳۱	۱۳
رضایتمند	۱۴۶	۶۱/۴
مبهم	۵۹	۲۴/۸
مأیوس کننده	۲	۰/۸
جمع	۲۳۸	۱۰۰

۲۰۵- رابطه بررسی شدگان با حرفه حسابداری در زمان تکمیل پرسشنامه

جدول ۲۲

پاسخها	تعداد	درصد
علاقه مندی	۱۵۲	۶۳/۳
عادت	۶۱	۲۵/۴
ناگزیری	۲۴	۱۰
بدون تمایل	۳	۱/۳
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۲۰۶- نسبت درآمد و هزینه بررسی شدگان

جدول ۲۳

پاسخها	تعداد	درصد
مساوی بودن درآمد و هزینه	۱۲۱	۵۰/۷
فرونی درآمد بر هزینه	۲۹	۱۲/۱
فرونی هزینه بر درآمد	۸۹	۳۷/۲
جمع	۲۳۹	۱۰۰

۲۰۷- نظر خانواده بررسی شدگان نسبت به شغل آنها

جدول ۲۴

پاسخها	تعداد	درصد
کاملاً خوشبین	۲۶	۱۱/۱
نسبتاً خوشبین	۱۰۳	۴۴
بی تفاوت	۸۷	۳۷/۲
بدبین	۱۸	۷/۷
جمع	۲۳۴	۱۰۰

۲۰۸- نظر بررسی شدگان در مورد کار دوم (نیمه وقت)

جدول ۲۵

پاسخها	تعداد	درصد
برای تأمین هزینه زندگی ضروری است	۱۴۷	۶۱/۲
برای رفع بیکاری خوب است	۱۲	۵
ضرورت ندارد	۱۴	۵/۸
توانایی و فرصت انجام آن را ندارم	۵۰	۷
پیدا کردن کار دوم مشکل است	۱۷	۲۱
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۲۰۹- دلیل سکونت بررسی شدگان در شهر فعلی

جدول ۲۶

پاسخها	تعداد	درصد
وابستگی خانوادگی	۱۰۵	۴۶
وجود امکانات رفاهی	۵۵	۲۴/۱
وجود امکانات شغلی	۶۱	۲۶/۸
دلیلی برای ماندن در این شهر ندارم	۷	۳/۱
جمع	۲۲۸	۱۰۰

۲۱۰- چگونگی تأمین محل سکونت بررسی شدگان

جدول ۲۷

پاسخها	تعداد	درصد
در ۲۰ سال اخیر خریداری شده	۷۵	۳۱/۳
در ۱۰ سال اخیر خریداری شده	۳۴	۱۴/۲
استیجاری بارهنگی است	۴۷	۱۹/۶
سازمانی است	۳۳	۱۳/۷
سکونت در منزل بستگان	۲۶	۱۰/۸
سایر	۲۵	۱۰/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۲۱۱- فاصله محل کار از محل سکونت

جدول ۲۸

پاسخها	تعداد	درصد
کمتر از ۲ کیلومتر (نیم ساعت پیاده روی)	۴۹	۲۰/۴
حدود ۶ کیلومتر (ربع ساعت با اتوبوس)*	۷۶	۳۱/۶
حدود ۱۵ کیلومتر (نیم ساعت با اتوبوس)	۷۸	۳۲/۶
بیش از ۳۰ کیلومتر (یک ساعت با اتوبوس)	۳۷	۱۵/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۲۱۲- وسیله رفت و آمد به محل کار

جدول ۲۹

پاسخها	تعداد	درصد
اتوبوس شخصی	۵۸	۲۴
سرویس اداری	۱۰۸	۴۵
وسایل نقلیه عمومی	۵۴	۲۲/۵
پیاده روی	۲۰	۸/۵
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۲۱۳- وقت رسیدن به محل کار

جدول ۳۰

پاسخها	تعداد	درصد
همیشه بموقع	۱۱۸	۴۹
بیشتر بموقع	۹۳	۳۸/۸
برخی اوقات بموقع	۲۱	۸/۸
هیچوقت بموقع نمی رسم	۸	۳/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۳۰۴- میزان نگرانی نسبت به مسائل محیط کار در طول تعطیلات یا مرخصی

جدول ۳۴

پاسخها	تعداد	درصد
هیچ وقت	۲۰	۸/۳
به ندرت	۳۶	۱۵
بعضی وقتها	۱۰۸	۴۵
اغلب اوقات	۷۶	۳۱/۷
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۳- اوقات فراغت و استراحت

جدول ۳۱

۳۰۱- نحوه گذران ساعات غیراداری (درصد وزنی در هر اولویت)

پاسخها	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم	ششم	هفتم
نهیذ اوقات و تدارک احتیاجات خانواده	۵۷/۳	۹/۶	۸/۲	۷/۴	۷/۳	۵/۳	۱/۶
مطالعه و پرداختن به امور دولتی و شهری	۵/۸	۱۲/۸	۹/۶	۱۶/۲	۱۷/۲	۱۴/۹	۲۰/۴
ورزش	۱/۶	۴/۱	۸/۷	۹/۹	۱۷/۳	۲۸/۸	۲۰/۴
رفت و آمد با آشنایان	۴/۶	۱۳/۳	۲۱/۸	۲۴/۳	۲۰/۴	۱۴/۸	۳/۳
رسیدگی به درس و مسائل فرزندان	۱۰/۲	۳۱/۹	۱۷/۵	۹/۳	۵/۸	۱	-
مطالعه جراید و تماشا نشی تلویزیون	۹/۶	۲۴/۷	۲۸/۹	۲۵/۵	۱۷/۳	۳/۱	۱/۶
سایر مشغله ها	۱۰/۹	۳/۶	۵/۳	۷/۴	۱۴/۷	۳۲/۱	۵۲/۷
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۴- وضعیت جسمی و روانی بررسی شدگان

۴۰۱- وضع جسمانی

جدول ۳۵

پاسخها	تعداد	درصد
کاملاً سالم و قادر به انجام کار هستم	۱۷۱	۷۱/۲
به علت ضعف عمومی غالباً در حین هرکاری خسته می شوم	۱۷	۷/۱
همواره با فشارهای عصبی روبرو هستم	۵۲	۲۱/۷
آنگاه سلامت خود را از دست داده ام که دیگر توان کار ندارم	-	-
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۴۰۲- بیمارانی که بررسی شدند *

جدول ۳۶

گروههای بیماری	تعداد	درصد
قلبی	۸	۶/۶
گوارش	۳۲	۲۶/۲
تنفسی	۹	۷/۴
عصبی	۳۲	۲۶/۲
مفصلی	۱۳	۱۰/۶
سایر	۲۸	۲۳
جمع	۱۲۲	۱۰۰

۱۹ نفر از بررسی شدگان ابتلا به بیش از دو گروه بیماری را بصورت همزمان گزارش کرده اند.

ورق بزنید

☐ درصد وزنی در کل ☒ درصد وزنی در هر اولویت

۳۰۳- نحوه و برنامه استفاده از مرخصی *

جدول ۳۳

پاسخها	تعداد	درصد
طی یک مرحله در سال	۱۱	۴/۶
دو نوبت بار در سال	۴۵	۱۸/۷
در فواصل کوتاه مدت	۸۸	۳۶/۷
به دفعات از مرخصی یک روزه استفاده می کنم	۸۲	۳۴/۲
اصلاً به مرخصی نمی روم	۱۴	۵/۸
جمع	۲۴۰	۱۰۰

* متوسط مرخصی استحقاقی بررسی شدگان ۲۰ روز کاری در سال بوده است.

۳۰۲- میزان استراحت و تفریح از دید

بررسی شدگان

جدول ۳۲

پاسخها	تعداد	درصد
کاملاً کافی و بموقع	۱	۰/۴
نسبتاً کافی و منظم	۶۹	۲۸/۸
ناحدهی نا کافی و بدون برنامه	۷۵	۳۱/۲
اغلب نا کافی و نامنظم	۹۵	۳۹/۶
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۴۰۳ - مواقع احساس خستگی در طول روز
جدول ۳۷

پاسخها	تعداد	درصد
بیشتر صبحها	۱۱	۴/۶
نزدیک ظهر	۲۴	۱۰
به طور معمول بعد از ظهرها	۱۱۶	۴۸/۳
وقت ثابتی ندارد	۷۳	۳۰/۴
بدون پاسخ	۱۶	۶/۷
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۴۰۳ - استفاده از داروهای خواب آور
جدول ۳۸

پاسخها	تعداد	درصد
به ندرت	۲۰	۸/۵
بعضی وقتها	۱۳	۵/۵
بیشتر وقتها	۵	۲/۱
هیچ وقت	۱۹۸	۸۳/۹
جمع	۲۳۶	۱۰۰

۵ - رابطه بررسی شدگان
با محیط کار

۵۰۱ - میزان تمایل بررسی شدگان به انجام
اضافه کاری

جدول ۳۹

پاسخها	تعداد	درصد
دارم	۵۵	۲۲/۹
تا حدودی دارم	۱۰۵	۴۳/۸
ندارم	۷۵	۳۱/۲
بدون پاسخ	۵	۲/۱
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۵۰۲ - میزان تمایل بررسی شدگان
به مأموریت های اداری

جدول ۴۰

پاسخها	تعداد	درصد
مایل به انجام مأموریت های اداری هستم	۷۴	۳۰/۸
بعضی وقتها تمایل دارم	۱۴۲	۵۹/۲
تمایلی به آن ندارم	۲۱	۸/۸
بدون پاسخ	۳	۱/۲
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۵۰۳ - متوسط اضافه کاری بررسی شدگان
در هر ماه

جدول ۴۱

پاسخها	تعداد	درصد
کمتر از ۱۰ ساعت	۶۲	۲۵/۸
۱۱ - ۳۰	۶۹	۲۸/۸
۳۱ - ۶۰	۵۱	۲۱/۳
۶۱ - ۱۲۰	۳۳	۱۳/۸
بیشتر از ۱۲۰ ساعت	۱۵	۶/۲
بدون پاسخ	۱۰	۴/۱
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۵۰۴ - متوسط دفعات اعزام به مسافرت های
اداری در هر سال

جدول ۴۲

پاسخها	تعداد	درصد
اصلاً به مأموریت اعزام نمی شوم	۶۴	۲۶/۷
فقط یک بار در سال	۲۱	۸/۷
دو تا پنج بار در سال	۸۰	۳۳/۳
بیش از شش بار در سال	۷۱	۲۹/۶
بدون پاسخ	۴	۱/۷
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۵۰۵ - مدت زمانی که بررسی شدگان در
ساعت اداری بیکار می مانند

جدول ۴۳

پاسخها	تعداد	درصد
کمتر از یک ساعت	۵۱	۲۱/۳
۱ - ۲ ساعت	۵۲	۲۱/۷
۲ - ۴ ساعت	۱۵	۶/۲
بیش از ۴ ساعت	۸	۳/۳
اصلاً بیکار نمی مانم	۱۱۳	۴۷/۱
بدون پاسخ	۱	۰/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۵۰۶ - چگونگی گذران اوقات بیکاری در
وقت اداری

جدول ۴۴

پاسخها	تعداد	درصد
مطالعه	۴۸	۲۰
گفتگو درباره مسائل روز	۵۶	۲۳/۳
گفتگو درباره مسائل محیط کار	۷۰	۲۹/۲
تعمق در مسائل خانوادگی	۱۸	۷/۵
کار مشخصی انجام نمی دهم	۱۱	۴/۷
بدون پاسخ	۳۷	۱۵/۳
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۵۰۷ - میزان معاشرت شخصی یا خانوادگی
بررسی شدگان با همکارانشان

جدول ۴۵

پاسخها	تعداد	درصد
به ندرت	۱۶۰	۶۶/۷
گاهگاهی	۶۸	۲۸/۳
همیشه	۶	۲/۵
بدون پاسخ	۶	۲/۵
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶ - وضع عمومی محیط
کار بررسی شدگان

۶۰۱ - تعداد افراد تحت سرپرستی

جدول ۴۶

پاسخها	تعداد	درصد
کمتر از شش نفر	۷۰	۲۹/۲
۶ - ۱۵	۶۶	۲۷/۵
۱۶ - ۳۰	۳۴	۱۴/۲
بیش از ۳۰ نفر	۵۵	۲۲/۹
بدون پاسخ	۱۵	۶/۲
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۰۲ - کفایت وسایل و امکانات کار

جدول ۴۷

پاسخها	تعداد	درصد
کاملاً پاسخگوی انجام کار است	۳۹	۱۶/۲
تا حدودی مناسب است	۱۵۰	۶۲/۵
با نیازهای کار تناسب ندارد	۵۱	۲۱/۳
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۰۳ - نظر بررسی شدگان در مورد جو
و محیط کار

جدول ۴۸

پاسخها	تعداد	درصد
مطلوب و دوست داشتنی است	۲۶	۱۰/۸
به نسبت آرام و جدی است	۱۳۹	۵۷/۹
خشک و کسل کننده است	۲۲	۹/۲
نا آرام و پر کشمکش است	۴۵	۱۸/۸
بسیار آشفته و تحمل ناپذیر است	۸	۳/۳
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۰۴ - مهمترین مشکل منطقه محل کار
بررسی شدگان

جدول ۴۹

پاسخها	تعداد	درصد
دور از شهر است	۳۲	۱۳/۳
فاقد خدمات شهری کافی است	۲۵	۱۰/۴
تنوع و پرازدحام است	۳۵	۱۴/۶
بد آب و هواست	۳۶	۱۵
دارای مشکلات دیگری است	۶۹	۲۸/۷
بدون پاسخ	۴۳	۱۸
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۰۵ - وضع کلی مؤسسه بررسی شدگان در
سه سال گذشته

جدول ۵۰

پاسخها	تعداد	درصد
کاملاً فعال بود	۱۰۵	۴۳/۷
با دشواری فعالیتهای خود	۸۳	۳۴/۶
را ادامه داد	۲۲	۹/۲
موفق به انجام تعهدات و برنامه های خود نشد	۱۸	۷/۵
با بحران مالی رو برو بود	۲	۰/۸
حتی قادر به پرداخت حقوق کارکنان خود نبود	۱۰	۴/۲
بدون پاسخ	۲۴۰	۱۰۰

۶۰۷ - آیا بررسی شده فکر می کند که
جنسیت او باعث برخوردهای ویژه از سوی
مؤسسه اش شده است*

جدول ۵۱

پاسخها	تعداد	درصد
به ندرت	۴	۳۰/۷
بیشتر اوقات	۴	۳۰/۷
همیشه	۲	۱۵/۴
هیچ گاه	۳	۲۳/۲
جمع	۱۳	۱۰۰

* این بررسی، تنها در مورد حسابداران زن مصداقی دارد

۶۰۸ - چگونگی آرامش و تمرکز حواس
بررسی شدگان در محیط کار

جدول ۵۲

پاسخها	تعداد	درصد
بیشتر اوقات از تمرکز نسبتاً کافی برخوردارم برخی وقتها از تمرکز نسبتاً کافی برخوردارم اغلب نگران اتفاقاتی نامعلوم هستم بیشتر وقتها رشته افکارم گسسته می شود	۱۴۶	۶۰/۸
	۵۵	۲۲/۹
	۱۹	۷/۹
	۲۰	۸/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۰۹ - واکنش بررسی شده در برابر انتقاد
بی دلیل و ممانعت از پیشرفت وی در سازمان
متبوعش

جدول ۵۳

پاسخها	تعداد	درصد
از مراجع بالا تر مؤسسه تقاضای احقاق حق می کنم بیدرنگ استعفا می دهم بدنحوی آن برخورد رانالافی می کنم اساساً به آن اهمیتی نمی دهم صبورانه در جهت بهبود نظر آنها تلاش می کنم بدون پاسخ	۵۲	۲۱/۷
	۲۰	۸/۳
	۱۶	۶/۷
	۲۹	۱۲/۱
	۹۹	۴۱/۲
	۲۴	۱۰
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۱۰ - پیشبینی بررسی شده در مورد واکنش
سازمان متبوع نسبت به استعقای او

جدول ۵۴

پاسخها	تعداد	درصد
حتماً قبول می کنند	۶	۲/۵
ممکن است موافقت کنند	۳۱	۱۲/۹
قطعیاً موافقت نخواهند کرد	۱۱۴	۴۷/۵
نمی توانم پیشبینی کنم	۷۶	۳۱/۷
بدون پاسخ	۱۳	۵/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۱۱ - واکنش مؤسسه بررسی شدگان در
برابر پیشنهاد های اصلاحی آنان

جدول ۵۵

پاسخها	تعداد	درصد
معمولاً با روی خوش از آن استقبال می کنند و انمود می کنند که می پذیرند اما ترتیب اثر نمی دهند غالباً نسبت به آن بی توجهند عموماً با هرگونه نظر اصلاحی مخالفت می ورزند تا کنون به این موضوع فکر نکرده ام بدون پاسخ	۱۰۰	۴۱/۷
	۸۷	۳۶/۲
	۲۴	۱۰
	۷	۲/۹
	۷	۲/۹
	۱۵	۶/۳
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۱۲ - بازخواست بررسی شده به وسیله
سازمان مربوط

جدول ۵۶

پاسخها	تعداد	درصد
هیچگاه	۱۹۵	۸۱/۳
یک بار در طول خدمتم	۱۱	۴/۶
چند بار در طول خدمتم	۱۹	۷/۹
بارها مورد بازخواست قرار گرفته ام	۴	۱/۶
بدون پاسخ	۱۱	۴/۶
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۱۳ - انتظارات مؤسسه محل کار
بررسی شدگان

جدول ۵۷

پاسخها	تعداد	درصد
در چارچوب شرح وظایف مدون است	۳۸	۱۵/۸
در حد عرف جاری است	۸۳	۳۴/۶
بیشتر از مساعدنی که می کنند انتظار دارند اغلب انتظارالشان نامعقول و نابجاست بدون پاسخ	۹۴	۳۹/۲
	۱۵	۶/۲
	۱۰	۴/۲
جمع	۲۴۰	۱۰۰

ورق برنبد

۷- مسائل خانوادگی

۷۰۱- آیا خانواده بررسی شده در سه سال گذشته مورد تهدید و تزلزل قرار گرفته است
جدول ۶۱

پاسخها	تعداد	درصد
هیچ گاه	۱۷۹	۷۴/۶
به ندرت	۴۰	۱۶/۷
چند بار	۱۴	۵/۸
بارها	۷	۲/۹
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۱۴- سابقه تشویق شدن بررسی شدگان به علت ارائه خدمات برجسته

جدول ۵۸

پاسخها	تعداد	درصد
بارها	۵۹	۲۴/۶
یک بار در طول خدمت	۲۵	۱۰/۴
چند بار در طول خدمت	۰۱۰۵	۴۳/۸
ناکنون از من قدر دانی نشده است	۳۸	۱۵/۸
بدون پاسخ	۱۳	۵/۴
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۸- دیدگاهها و مسائل حرفه ای

۸۰۱- ضوابط کار بررسی شدگان در حال حاضر

جدول ۶۳

پاسخها	تعداد	درصد
رو به های جاری مؤسسه متنوع	۹۹	۴۱/۲
استانداردهای بین المللی	۲۱	۸/۸
نشریات مرکز تحقیقات	۵۷	۲۳/۷
تخصصی سازمان حسابداری	۶۳	۲۶/۳
الزامهای قانونی		
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۷۰۲- مواقع تأثیر مسائل خانوادگی بر فعالیتهای شغلی بررسی شدگان

جدول ۶۲

پاسخها	تعداد	درصد
به ندرت	۱۰۰	۴۱/۷
گاهگاهی	۱۲۰	۵۰
بیشتر روزها	۱۷	۷/۱
تقریباً تمام اوقات	۳	۱/۲
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۶۱۵- ارزیابی بررسی شدگان از روشها و دستورالعملهای مؤسسه خود

جدول ۵۹

پاسخها	تعداد	درصد
به طور کلی منطقی و قابل فهم هستند	۷۴	۳۰/۸
تا حدی منطقی و قابل فهم هستند	۷۸	۳۲/۵
به طرز بارزی غیر معقول و پیچیده اند	۶	۲/۵
فاقد مقررات یکدست و تدوین شده اند	۷۶	۳۱/۷
بدون پاسخ	۶	۲/۵
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۸۰۲- مهمترین مشکل حرفه حسابداری از دید بررسی شدگان (درصد وزنی در هر اولویت)
جدول ۶۴

پاسخها	اول	دوم	سوم	چهارم	پنجم
هنوز جایگاه اجتماعی شایسته ای نیافته است	۵۳/۲	۱۶/۸	۱۱/۵	۱۰/۱	۷
اکنون و آینده آن به قدر کافی تضمین شده نیست	۱۱/۳	۲۳/۱	۲۲/۷	۲۲/۴	۲۰/۵
حسابداران از حمایتهای صنفی برخوردار نیستند	۲۰/۵	۳۱/۴	۲۳/۱	۱۹/۲	۱۰/۸
به علت نبود کار حرفه ای امکان کار خلاق از آنان سلب شده است	۵	۸/۵	۱۴/۲	۲۱/۹	۴۱/۲
از آخرین تکنیکها و امکانات روزی بهره اند	۱۰	۲۰/۲	۲۸/۵	۲۶/۴	۲۰/۵
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۶۱۶- اعزام بررسی شدگان به دوره های آموزشی

جدول ۶۰

پاسخها	تعداد	درصد
بیش از سه دوره	۳۸	۱۵/۸
دو تا سه دوره	۵۵	۲۲/۹
تنها یک دوره	۷۳	۳۰/۴
در هیچ دوره ای شرکت نکرده ام	۷۳	۳۰/۴
بدون پاسخ	۱	۰/۵
جمع	۲۴۰	۱۰۰

☐ درصد وزنی در کل ☒ درصد وزنی در هر اولویت

۸۰۳- میزان مشکلات بررسی شدگان در انطباق ضوابط حرفه‌ای با قوانین مربوط جدول ۶۵

پاسخها	تعداد	درصد
مشکلی ندارم	۲۷	۱۱/۲
به تدریج با مشکل روبرو می‌شوم	۶۹	۲۸/۸
در بعضی موارد با مشکل روبرو می‌شوم	۴۱	۱۷/۱
بارها با مشکل روبرو می‌شوم	۹۹	۴۱/۲
بدون پاسخ	۴	۱/۷
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۸۰۴- نظر بررسی شدگان در زمینه استفاده از کامپیوتر در امور حسابداری

جدول ۶۶

پاسخها	تعداد	درصد
امری مطلقاً ضروری است	۱۳۹	۵۷/۹
به هر حال بهتر است	۸۶	۳۵/۸
فعلاً ضرورتی ندارد	۱۲	۵
امکانپذیر نیست	۳	۱/۳
جمع	۲۴۰	۱۰۰

۸۰۵- پیشنهاد بررسی شدگان برای بهبود نظامهای حسابداری (درصد وزنی در هر اولویت)

جدول ۶۷

پاسخها	اول	دوم	سوم
به کار گرفتن استانداردهای بین‌المللی	۶۲/۵	۲۳/۴	۲۰/۱
تداوم رویه‌های جاری	۱۳/۳	۳۲/۵	۳۹/۵
تدوین و به کار گرفتن استانداردهای ملی	۲۴/۲	۴۴/۱	۴۰/۴
جمع	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰

چکیده‌ای از اظهارنظرهای آزاد

اگر پرسشنامه‌ای که برای تحقیق میدانی طراحی می‌شود، دربرگیرنده تمامی پرسشهای لازم و کافی نباشد، که به‌طور معمول نیز چنین است، به‌یقین آنچه می‌تواند آینه تمام‌نمایی از کم و کاستی‌ها و بازتاب ناگفته‌ها و ناپرسیده‌ها از جمعیت مورد تحقیق و مسائل آن باشد، همانا برگ یا برگهایی است که در انتهای پرسشنامه جای می‌گیرد و از پاسخ‌دهندگان خواسته می‌شود تا هر نظر، انتقاد یا پیشنهادی دارند بر آن ابراز کنند.

بهره‌گیری از این اظهارنظرهای آزادانه در عین روشنگری، بادشوارنهایی نیز و برون‌روست. نخست آنکه بسادگی قابل طبقه‌بندی نیست و دیگر اینکه به‌رغم شباهتها و دوگانگیهای کلامی و معنی‌شناختی طبقه‌بندی آنها تا حدود زیادی در محدوده تفسیر و برداشت تلخیص‌کننده قرار می‌گیرد و چه‌بسا از اسلوب علمی و آماری دور می‌افتد.

از سوی دیگر نیز روا نیست که به‌صرف دشواریهای پیشگفته دستانداران نتایج چنین پژوهشهایی از تماشا در آینه تمام‌نمای آن محروم بمانند، پس کوشیده شد تا اظهارنظرهای آزاد در چند گروه زیر طبقه‌بندی و تلخیص شده:

۱- پاره‌ای از نظرها در راستای تأکید دوباره بررسی شدگان بر پاسخهایشان ابراز شده که از فراوانی چشمگیری نیز برخوردار است از آن جمله است:

تأکید بر ضعف آموزش، ضعف حمایت‌های صنفی، ناکافی بودن کتاب و تشریات تخصصی حسابداری، لزوم اصلاح قوانین و مقررات مناسب و تدوین استانداردهای ملی حسابداری

۲- برخی دیگر از نظرها به ارزیابی شکل و محتوای پرسشنامه و پژوهش حاضر اختصاص دارد که به‌طور آماری ۶۸٪ از پاسخ‌دهندگان آن را مثبت و ضروری ارزیابی کرده‌اند؛ ۱۶٪ با طرح کاستیهای پرسشنامه، پژوهش در این عرصه را کاری تازه به‌شمار آورده‌اند و ۱۵/۵٪ دیگر تنها نظریاتی را جهت انجام بهتر این گونه پژوهش مطرح کرده‌اند و یک نفر نیز پرسشنامه و پژوهش مورد نظر آن را فاقد ارزش و بی‌فایده ارزیابی کرده است.

۳- بخش دیگری از اظهارنظرهای آزاد بیانگر دیدگاههای پاسخ‌دهندگان درباره حرفه حسابداری است از جمله: اصلاح نظام آموزش عالی حسابداری.

تأکید بر آموزش حین خدمت و برگزاری سمپوزیومها و سمینارها. پاره‌ای از آنها ضرورت ایجاد تشکیلات ویژه‌ای (مانند نظام پزشکی) را جهت بازرسی، تأیید صلاحیت و یا طرد حسابداران غیرحرفه‌ای و خاطی، یادآور شده‌اند. برخی دیگر بر ضرورت حمایت‌های مادی از حسابداران و تدوین ضوابط بکسانی برای حق الزحمه آنان و یا لزوم کاهش ساعت کار حسابداران تأکید کرده‌اند.

گروهی نیز پیشنهادهایی را در زمینه: ایجاد شعبه انجمن حسابداران در شهرستانها و برقراری ارتباط با انجمنهای حسابداری سایر کشورها، مطرح کرده‌اند و با عضویت در انجمن و اشتراک مجله را خواستار شده‌اند و افزوده‌اند که انجمن حسابداران خبره باید از حساب‌برسان در برابر پیامدهای افشای حقایق حمایت کند.

۴- و اقا آخرین بخش، شامل نظریاتی است که در رابطه با ضعف مدیریت و مشکلات خارج از حرفه حسابداری که بر آن تأثیر می‌گذارد، بیان شده است. مانند: کم توجهی مدیران غیرمالی به اهمیت و ضرورت حرفه حسابداری، برخورد نامناسب با حسابداران، تبعیض بین متخصصان فنی و مالی، عدم استفاده از اطلاعات مالی در تصمیم‌گیریها، نگهداری اطلاعات مالی برای روز مبادا. برخی اشاره کرده‌اند که مسئولان مالی نیز در چنین جوی ناگزیرند به جای پیروی از سیستم و مقررات از مدیران متابعت کنند. گروه به‌نسبت چشمگیری نیز ضعف کنونی حسابداری را ناشی از ضعف مدیریت شرکت‌های تحت پوشش دانسته‌اند و برخی نیز بر لزوم توجه بیشتر به حسابداران جوان، زنان حسابدار و مشکلات کارگزاران حرفه حسابداری تأکید کرده‌اند و تشویق و حمایت مادی و معنوی از آنان را لازمه تعالی این حرفه و بهبود نظامهای حسابداری به‌شمار آورده‌اند ●

پایان بخش اول